

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusose ir i Austriją 3 auks.
i Ameriką ir i kitas svetimas
žemes 5 auks.
i Rusiją (kuvertuose) 5 rub.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 fenigų.

IŠEINA DU SYKIU PER MĖNESĮ SU MĖNESINIU PRIEDU.

1. Bagdonas
Ko pats ne nori, ne vėlyk ne kitam.

Tankiai atseina išgirsti apie vaidus ir peštynes girtų, bet ne retai tenka girdėt ir apie vartojimą kumščios arba kitokių įnagių tarpe šeimynos savos arba svetimos. Daugiausiai gauna pilt nusikaltę piemenukai.

12 d. Liepos m. Šuklių kaime buvo smarkiai sumuštas piemenukas 12 metų Vincas Rakanckas. 23 d. Rugsėjo Pavasijų kaime buvo sumuštas piemenukas Piušas Vasilaiukas. 28 d. Rugsėjo Puodžiškio dvaro tarnaitė Barbora Karaliutė gavo i antausį nuo akamono teip, kad net išsivertė iš ausies kraujas. 8 d. Rugsėjo gavo i žandą nuo sunaus išimtininkas Šimanas Šneideraitis iš Rugšnių kaimo, Silgalių valsčiaus. Graži litanija! Ta litanija da but ilgesnė, jeigu paminėtume nusikaltėlius. Bet patys nuskriaustieji priversti yra gintis nuo užpuolikų per sudą ir tokiu būdu garsina anų vardus ir piktus darbus. Butų galima apsakyti dang tokių paveikslų, bet jie yra gerai žinomi Lietuvoje. Kartais atsitinka ir teip, kad ukininkai primuša piemenukus arba atima, jiems sveikatą.

Įpatinga šiame dalyke tai, kad suaugę vyrai, savieji ar svetimi, ne gauna mušt nuo šeimininkų (gaspadorių) norint ir butų prasikaltę. Mat tuomet šeimininkai, nesitikinti nuveikti kaltininkus ir bijo, kad pats ne gautu i kailį. Ar galima tokią apsiėjimą išteisinti? Teisingumas ir meilė artymo reikalauja, kad „ne geistumėm kitam to, ko mes pats ne norim.“ Jeigu šeimininkai laiko už gerą apsiėjimą baidimą su rykštėmis, kaip ana darė per baudžiąvą, jeigu jie apsieina su nusikaltusiais be sudo, tai su jais pačiais gal teip-jau apseiti pikti kaimynai, gal kas iš keršto arba piktumo atskaldinti antausius, atimti sveikatą, padegti namus, arba ką kitą padaryti. Ar-gi galima tuomet kaltinti kitus,

jeigu jie elgiasi su mumis pagal mus pačių mokslą? Ar-gi galima kaltinti vaikus, jeigu jie pakelia ranką prieš tėvus. Tai-gi negražu ir neteisinga yra elgtis tokiu būdu su prasikaltėliais, bet šimtą kart blogiau yra užpuolinėti ant svetimų vaikų, piemenukų, kurie negal gintis arba priešintis. Ar-gi galima su rykštėmis ir kumščiais suteikti vaikams išmintį ir patobulinti jų širdį? Kas turi saugoti vaikus nuo pikto darbo, ar baimė žmonių ar vaikų išmintis ir gera širdis?

Dabar pažiūrėkim, koki buva vaisiai mokymo kitų su kumščiais, rykštėmis, pančių arba su kitokiu įnagi. Kada-gi pliekimas yra užgintas ir įstatymai jį persekioja, dėlto nuskriaustieji padavinėja kaltininkus i sudą už sumušimą. Iš to prasideda provos, kerštai, nesutikimai. Kartais nė sudas ne gali atlyginti skriaudą, jeigu sumuštas nustoja per tai sveikatos: sąžinė kaltininko lieka sutepta sunkiu nusidėjimu.

Vaikai matydami, kaip elgiasi su jais tėvai, iš mažų dienų pradeda eiti tėvų pėdomis ir išbando tėvų mokslą susipykę su savo mažesniais broliais. Jiems rodos, kad toks mokslas yra geras, nes teip daro ne tik kiti, bet ir tėvai, ir, paugėję vaikai jau ima labiau dabort savo kailį ir gintis nuo užpuolimo ne tik svetimų, bet ir tėvų.

Kolaik dar tėvai įveikia vaikus, tolaik vaikai bijosi tėvų bet jau ima jiems keršyt ir grumot. Vėliaus ne tik stengia sulaukyt tėvo kumščią, bet pradeda luopit pačius tėvus, įpatingai tada, kada įgauna valią ir apima tėvų gyvenimą. Išimtininkai gerai pažysta vaisius savo mokslo ir ne viens valgydamas išimtinę duoną apverkia savo dalį... Ir visados, pagal skriaudikų mokslą, tie buva kalti, kurie gauna mušt. Mat „apgalinčio pieva-dirva“. Tai mat tėvų apsiėjimas atsiliepiant vaikų ir tėvų paklydimas sunkina ir slėgia jų pačių senatvę.

Gal toks mokslas ne vienam išrodys nauju ir ne aiškiu, gal kas pamislyt, kad ne baudžiant vaikai išdyksta ir juo tėvų ne klauso. Žinoma, kad be prižiūrėjimo ir mokinimo vaikai gal išeit į niekus, bet gražus pamokinimas ne reikalauja pliekimo, o netikės, neteisingas, apsiėjimas su kudikiu gal veikiau jį pagadyt, užkietinti jo širdį, atimti jam gailestį, gėdą . . . Gal but, kad ne viens iš kaimiečių atsimeina pamokslus kitų kunigų ir senų lementorių kur pasakyta, kad „rykštė vaikelus gero mokina.“ Man pačiam teko but ant vieno susirinkimo, kur kunigas velijo ukininkui išpilt kailį vienai piemenuko motinai už tai, kad ji blogai užauginusi savo sunų. Aš sau pamislijau: motina mokino sunų, teip kaip ji mokėjo, kunigas mokina piemenuko motiną teip, kaip jis supranta, o aš mokinu ne teip, kaip kunigas, dėlto motina muša savo sunų, kunigas muša piemenuko motiną, o aš turėčiau mušt . . . tą, kuris ne teip mokina, kaip aš mokinu. Bet toks apsiėjimas būtų neteisingas ir neišmintingas. Tai-gi ko pats ne nori, ne velyk nė kitam.

Sl.

Apie mūsų bitininkystę.

Seniaus, bitininkavimas buvo daug lengvesnis, kaip dabar, nes buvo daug miškų ir pievų, kur bitys nuo pat pavasario iki rudens galėdavo sau užtektinai maisto atrasti. Bitininkui tuomet nereikėjo daug rupintis; jam užtekdavo to, kad jis mokėdavo pasidirbti avilį ir suleisti į jį bitis. Mokslų žinių apie bitininkystę, apie gyvenimą ir papročius bičių, jis nebuvo priverstas įieškoti. Bitys tuomet ir be žmogaus pagalbos daugiau naudos atnešdavo, kaip dabar. Bet laikui bėgant viskas ant žemės mainosi. Miškai ir pievos susimažino, kitur išnyko, o jų vietą užėmė pliki dirvonai ir ariami laukai; delto ir bitininkystė nusilpnėjo, susimažino, sulaukė vargingesnio padėjimo. Dabar norint bitininkauti, reikia mums jau rupintis ir galvą sukti, kaip ir kokiū būdu su bitimis elgtis, kad apturėti už savo darbą užmokestį. Bitininkauti teip, kaip mūsų seneliai bitininkavo, jau nebegalima; dabar būtina jau reikalinga yra mokėti bitininkauti. — Jeigu pažvelgti į mūsų bitininkystę, tai be abejonės nesunku patėmyti, kad jos padėjimas yra apgailėtinas. Mūsų ukininkai nors ir laiko bitis, bet jie iš bičių neturi nė kokios naudos. Tegul dabar nors ir retai randamos geros ganyklos bičių, bet mokant ir prie dabartinių sąlygų galima bitininkauti ir gerą naudą apturėti. Prie geros rokundos bitininkystė pas mus visur gali be abejonės pagerinti ukininko buvį.

A. Ruta.

Apie reikalingumą penėjimo kudikių krutimis motinos.

Jau daugelis lietuvių motinų paliovė žindžiusios kudikius krutimis savo. Gal jos teip padarė nežinodamos svarbumo to dalyko, o gal jau tokia „mada“ virto, nes mūsų lietuvių jau tankiai griebiasi prie naujų „madų.“ Nevykit, susimildamos iš kerčios mūsų senojo papročio. Atsiminkit, kaip elgėsi jūsų motinos bei močiutės, teip ir jus elgkitės. Prisižiūrėkim joms: kiekviena užaugino penketa, šešeta o gal ir daugiau vaikų, penėdamos krutimis savo, nors buvo didesniai suspaudime, daug daugiau dirbo, nes turėjo sunkų baudžiovos jungą ant savo sprando. Dievas, sutverdams pirmą moteriškę, Jėvą, paliepė: „Tu penėsi vaikus savo, krutimis savo.“ Moteriškės, kurios parženge šį Dievo prisakymą, neprasilenkia nuo Jo rykštės, nes Sutvertojas davė jai krutis, kurias, užgimus kudikiui, gamta pripildo pienu, idant kudikis rastų parupintą peną. Moteriškė nepenėduma kudikio tuo maistu, pasilieka jį pas savę, krutise. Pienas, budams ilgą laiką krutise, pradeda gesti bei erzinti jas; krutys pradeda tinti, kyla ant jų visoki sopuliai, votys. Motyčioje atsiveria visokios ligos. Netvirtinu stačiai, kad tokios ligos tur būtina atlankyt kiekvieną moteriškę, kuri nežindo kudikio; bet daugelis tokių ligų yr' pas daugelį moterų, kurios iš tos priežasties paeina. Teisybė ir tai, juog moteriškę, nežindidama kudikio, truputį paširgus ant krutų bei vidurių, rodos tuo tarpu paveiksta, pakol jauna, druta; bet kada senatvės amžis dirstels į akis, kada visi sąnariai apsilps, tada nesmagumai ir ligos pradės augte augti: moteriškę susilps, kunas nuils, suliesės, pragaišis savo gražumą ir negalės priderančiai pildyti pareigų pačios ir motinos. O kas bus kaltas? Jus moteriškės, kad nepildot Dievo prisakymo bei savo pašaukimo. Nuog penėjimo kudikių krutimis savo bei auginimo jų, motina tik tada gali atsisakyti, kada asti didei nusilpus, kada sunkiai serga, vienu žodžiu sakant, kada tikrai negali. Tokiuose atsitikimuose reikia pasikviesti tokią moteriškę, kuri galėtų kudikį žindyti, nes kudikį visados reikia maitinti moteriškės pienu. Dirstelkim į gyvuolius: karvę žindo versinuką, kumelė — kumeliuką, avis — ėruką, kalė — šuniuką, katė — kačiuką. Pabandykit nutraukt nors nuog katės kačiuką ir lakint jį karvės pienu. Kačiukas tuoj' pradės viduriuoti, sukrius, vos tik parėplios, o kačiukai pasilikę prie katės, motinos, bus gražus; smagus, šokinės. Kodėl teip? Už tai, kad kiekvienos motinos pienas asti skaniausiu, geriausiu bei atsakančiausiu

maistu jų kudikių. Kudikiai, kurių motinos nepeni krutimis savo, ligiai, kaip tas kačiukas, sunyksta ir daugiausiai miršta.

Fusvyris.

Stebuklingos kibirkštys.

Jagutė su Vyčiu pirmą sykį savo gyvenime atyko Kaunan, kur gyveno jų tetutė. Tetutė prižadėjo jiems viską mieste parodyti, bet pirmą dieną, kol papietavo, sustemė, todėl pasistebėti miestą nebeteko. Vyresnieji apsėdę stalą ėmė šnekučiuoti, vaikais, susėdę prie lango, žiopsėjo į gatvę. Nepratusiems sodiečiams įstabu buvo regėti daugybę yvairai apsilvusių žmonių, lyg skubiai šen ir ten einančių, ir girdėti nuolatinis dardėjimas puikių kariatų ant gatvių, akmenimis išgrįstų.

— Ak, koks neišpasakytas gražumėlis, kibirkštys, iššokusios iš po arklio kojos — sušuko Vytutis, — ar tu matai Jagutė! kas tai gal buti?

O, vėl ir vėl, dar kokios spindulingos, tartum ugnis!

— Tikrai stebuklinga čia Kaune! — tarė Jagutė, — mūsų kaime niekuomet aš nėsnu to mačiusi. Iš kur išspruksta tos žibančios kibirkstėlės? bene iš akmens? Bet kodėl-gi jos pasirodo tik iš po arklių kojų? Va, žin, Vytot, vėl išspruko, ir kokios gražios it mažas žaibas!

Ir vaikai pašoko prie matušės, kits prieš kitą pasakodami, ką matė ir prašydami išaiškinti, ką nesuprato. Matušė prižadėjo vėliau pasakyti, dabar-gi, sako, — „netrukdykite, vaikučiai, mus šnekoje!“ — Vaikai buvo išmintingi ir dailiai auginti, todėl susėdę vėl ant savo vietų kantrei laukė. Viskas jiems patiko mieste, bet, ypač anos mažos kibirkstėlės.

Matušė neužmiršo prižadėjimą ir netrukus prisiartinio prie vaikų pasikalbėti.

— Ar tai tikra ugnis, matušė? — užklausė Jagutė apie kibirkštis.

— Tikriausia, — atsakė matušė.

— Nuo ko ji užsidega? — tęsė Vytutis.

— Jug judu gerai žinote degtukus, kodėl-gi nė sykį nedasiprotėjote pasiklausti, iš kur imasi juose ugnis?

— Na, norint uždegti degtuką, reikia juomi pabraukti, — atrėmė Vytutis.

— Teisybė, matuš, — pridėjo Jagutė, — tai ir-gi stebėtinas ir akyvas daigtas, iškur degtuکه atsiranda ugnis, kaip tai aš ik šiam laikui nesiklausiau!

— Nės nuolat matydama degtukus, pripratai prie jų — atsakė motina, — o kibirkštis iš akmens šokančias judu matote šiandien pirmą kartą, ir todėl jus pasistebė-

jote. Senovėje, degtukams dar nėsant, ugniai užsikurti žmonės vartodavo skyltuvą, iš kurio dabar jau retai kas besinaudoja. Idant galėtumėte suprasti, iš kur imasi kibirkštis, pirmą turiau pasakyti, kas tai yra skyltuvas. Tai yra paprastas plieno gabalėlis ir sklypelis kieto akmens — titnago, tuomi plienu smarkiai kertant titnagą, iššoka kibirkštis, ir tokia kaip matėte iššokant iš po arklių kojų. Toj vietoj, kas susitrenkia plienas su akmeniu, pridėk kempe, — tai ji tuoj nuo kibirkšties užsidegs. Teip anomet žmonės užsikurdavo ugnį; vyrai visuomet turėdavo titnagą kišenių, kaip dabar degtukus.

— Bet, matuš, — klausė Vytutis, — kokių-gi būdu iš akmenėlio gal iššokti ugnis.

— Žinokit, — tęsė motina, — kad trinimas sušyldo kiekvieną daigtą. Pabandykite sušlusias rankas patrinti, tuoj pajusite šilumą. Laukiniai žmonės, pas kuriuos apšvieta ir įvairus galvočių išradimai dar neprasiplatino, ugniai užsikurti trina drūčiai ir kits kitą du medgalin, kurinodu tokiu būdu teip sušyla, kad užsidega. Su skyltuvu teip-pat elgesi, tiktai kada-gi plienas ir titnagas daug kietesni už medį, tai ir sušyla viename akių mirksnyje, ir teip staigu, kad iš užgautos vietos atsiskiria ir šoka augstyn užsidegę plieno trupinėliai. Šitai anos kibirkštys, kurios judviej teip rupi, tai kieto akmens atmušti ir uždegti plieno trupinėliai. Išgrįstoje gatvėje yra daug kietų akmenų, kuriuos arkliai geležinėmis ledžiaomis smarkiai užgauna, nuo smugio ledžiga sušyla, nuo jos sutrupa geležies trupinėliai, kurie užsidegę šoka augstyn, ka ir vadiname kibirkštimis. —

— Dabar mamyt, — meldė Jagutė, — pasakyk mudviem, kas tai užsidega degtukuose, juos trinant.

— Degtuko galę, — aiškino matušė, — yra fosforas, kuris lengviau patrintas užsidega. Tai didžiai patogu išradimas, bet tiktai žmonėms išmintingiems, kurie moka su degtukais apsieiti, vaikai-gi neprivalo degtukų nei dasilytėti, nės lengvai užsidega ir rankose nepratusių gal tapti priežastia didžių nelaimių. Vaikai, par neatsargumą su degtukais gal ir patys apsisivilyti ir namus uždegti. Žinokit taip-gi, kad fosforas, tai baisus nuodai, todėl lošti degtukais, o ypač juos į burną imti, neprivalu.

Žemkalnis.

Ant atsiskyrimo

(ištekančiai mergelei.)

A. Janušėvič.

Čionai gimiau aš, čia man ukoliavo,
Čionai matušė nešioj' ant rankėlių,
Čia lopšys mane mažiulę lingavo,
Čionai išmokau pirmųjų žodelių.

Čionai turėjo mane užauginti,
 Čionai man davė tą sviatą pažinti,
 Čionai aš augau, čionai bėginėjau,
 Taisiau darželį ir ruteles sėjau.
 Čionai gavau aš jaunystės gražumą,
 Čionai patyriau aš tikrą ramumą,
 Čionai aš audžiau baltąją drobelę,
 Čionai aš linksmą dainavau dainele.
 Čion Nemunėlis kas diena bangavo,
 Čionai man meilė širdelę užgavo,
 Čionai man rodės visuomet buvosiu
 Ir dienas jaunas linksmai sau nešiosiu.
 Dabar išleidžia į svetimą šalį,
 Kur nieks nežino, kaip klotis ten gali.
 Turiu aš trauktis nuo senos matušės,
 Reikia palikti čia žilas tėtuisis,
 Broliai, seselės, mergystės dienužės,
 Reikia pamesti darželis linksmutis.
 Oi skurdu, liudna man visus apleisti
 Ir kaip našlaitei svetur nusileisti!

A. Ruta.

Laiškas iš Siberijos.

Pernai apleidau brangiausią savo Tėvynę ir iškeliavau į Aziją, norėdamas iš dalies pamatyti svieto o iš dalies dėl duonos. Perkeliauvus apie 7000 viorstų per 6 nedėlias aš labai nusikamavau ir dėlto pasiryžau apsigyventi mieste Irkutske (sostapilis rytinės Siberijos) juo, kad nuo miesto Tomsko reikėjo keliauti ratuose. Čion gyvenimas išpradžių pasirodė man labai baisus ir neapsakomai nuobodus, ir, jeigu ne tankios medžioklės, ant kurių tankei išsirengdavau su „maištininkais“ lenkais, jeigu ne jauna lietuvaitė, kuria čion už pačią sugriebiau, tai jau senei bučiau kudašių nešęs kur pas savo brolius. Bet budamas, jau teip sakant, surištu ir turėdamas čion kąsį duonos pakietinau ilgiau čion pagyventi. Man čion begyvenant, bežustant, bevystant, beilsigstant tėvynės ir jus visų, brangus broliai, ant mano laimės pereitose dienose susilaukiau siuntinio iš Lietuvos. Na, misliju, tik čion bus paviržis nuog geros motinėls, tuoj reikia atidaryti skrinutę, rasi bus skilandis; ei pačiut ryto virsiva lietuviškus barščius! — „Virsimė, virsimė“ — pritarė pati, paduodama kirvuką, kuriuom pradėjau kanabekuoti apie skrynūtę. Ką tik spėjau atplešti antvožą, o čion — „Ukininkas“, išvertęs sėtuvę ir pamislįjau sau: „sėkie darbus viengėnčių meškų šalyje!“ Ziurim giliau — „Apžvalga“, štai da giliau — pulkai aniojų kalbina mūsų brolius „Vienybėn“: „riškimės broliai nors per laikraščius, nes kitaip sunku yra gyventi esantiems nelais-

vėje.“ Ant paties dugno rodos suskambejo ausise bim — bam, bim — bam, pamatęs „Varpą“ sušukau: „skambina „Varpas“ meškijoje, te saukia, te kelia iš miego mūsų brolius nekaltai pakliuvusius į nelaisvę.“ Brangus skaitytojai! Jus kiba nė suprasti negalite, kaip didelei nudžiugau, paregėjęs teip didelį Lietuvos turtą. Visos gyslos manyje sudrebėjo. Didelei mylėjau lietuviškus laikraščius gyvendamas dar Amerikoje ir Lietuvoje, bet niekad jie man teip kraują neuždegė, kaip kad šiame atsitikime, gal per tai, kad jau daugiau kaip metas nieko lietuviško nebregėjau ir negirdėjau. Pradėjau tuo vartyti tuos tėvynės laiškus, visas nuobodumas dingo, paregėjau krutėjimą Lietuvių visoje pasaulyje. Akise rodosi tos žėruojančios draugystės su kapelijomis, tai vėl draugai „Sietyno“ tariaus per susirinkimą ir t. t. Nužingęs sustvėriau pusę pundelio ir nubėgau pas kitus, du mylistas, kad kuoveikiausiai pasidalinti su jais taj' džiaugsminga naujiena, žinodamas kad ir jiems bus miela išvysti tokius svečius. Juodu abu radau namieje ir mes trys dalinomis teip didele dovana. Per šį laiską siunčiame 100 ačių tiems, kurie teikėsi atminti mus tris gyvenančius už tukstancio mylių nuog brangios tėvynės, tarpe didžiausių neprietelių meškų, tarpe visokių galvažudžių ir kitų prasikaltėlių Gudijos. Jaigu šią geradėjystę suteikėt man jus draugai „Sno“, tai jumis siunčiu širdingą „ačių“.

Skaitydamas lietuviškus laikraščius nebepatėmėjau rašant apie šalį Siberijos, tai nors keliais žodžiais stengsiuosi apsaityti trumpai apie tą šalį.

Sis plotas (Siberija) prikergtas prie Gudijos apima arti vienuolikos milijonų ketvirtinių viorstų (10975093 k. v.) ir padalintas yra 8 dalis arba gubernijas. Dvi vakarinės, Tomsko ir Tobolsko, valdomos gubernatoriaus, kitos trys vakarinės, Jeniseiska, Jakutska priguli rytinei general-gubernatorystei arba Irkutskiniai g. g., paskutinės dvi — Užbaikalska, Priamurska ir sala Sachalin — valdomos Priamuro general-gubernatorystės. Ant viso to ploto gyvena tik apie penki milijonai gyventojų.

Siberijos gyventojai užsiima: 1) Žemdirbyste, kuri čion menką atneša naudą dėl blogo klimato (oro) ir blogo žemės apdirbimo. 2) Po žemdirbystei vienu iš svarbiausių užsiėmimų Siberijos gyventojų yra auginimas gyvulių. 3) Bitininkystė, neturi čion pasikimo.

Jeigu sulyginti dešimtį metų nuo 1883 iki 1894 metų, tai pamatysime, juog čion pasididino dirbtuvių ir kitokių užvedimų iki pustrčio tukstancio, bet skaitlius čion iš-

dirbtų dalykų pasididino labai mažai. Kalniniai darbai atsakanciai progresuoja ir jie kartunta gali užimti svarbią vietą ekonomiskame gyvenime, sibiriečių. Čion dar turiu priminti ir apie medžioklę; medžioklė duoda Siberijai gana daug visokių kailių — sabalų, lapių, meškų, vilkų ir kitokių. Prekystė Siberijos su Kynais ir Gudija labai gaisinasi dėl stokos geležinių ir vandeninių kelių.

Siame laike Gudija stveriasi už Siberijos visomis pajėgomis. Per visa ilgį jos tiesia geležinį kelią, kad tuomi kuo artymiausiai surišti ir su Gudija. Pirmose dienose Rugsėjo atėjo čion pora baterijų artilerijos iš m. Kazaniaus. Ateinančioje žiemoje ketina atsiųsti raitelius iš Maskvos, dėlto galime tikėtis, juog ir daugelis Lietuvos jaunikačių gaus tarnauti kariumenėje Siberijoje; jau ir šiandien ant upės Amuro atitinkame čion daugeli sodiečių lenkų atgabentų čion tarnauti kariumenėje. Po pabaigimui geležinio kelio Gudai pasitiki sulaukti svečių iš svetimų šalių; amerikiečiai jau senei rengiasi čion įsteigti dirbtuves ir saviškai naudotis iš Siberijos turtų, nes maskoliai nemoka tenai gyventi.

Dabar pasakysiu kelis žodžius apie mūsų čion gyvenančius brolius Lietuvius.

Kas iš skaitytojų „Ukininko“ nėra girdėjęs apie nelaisvę ir katargą Siberijos. Nekalbant čion apie galvažudžius, vagis ir kitus prasikaltėlius, mes vienok privalome atminti tai, juog daugelis mūsų brolių Lietuvų yra nekaltai ištremptų į šią nelaisvę. Kiek nekaltų kunigų už platinimą švento tikėjimo, kiek nekaltų brolių už platinimą lietuviškų knygų, kiek už maišmetį (63 metų), o kiek vėl dėl neteisaus sudo! Tik Dieve palengvink jų gyvenimą! . . . Vieni budami po sunkia sprespauda policijos nebegali ir bijosi — vienyti su kitais Lietuviais šiaip arba per laikraščius. Bet daugelis mūsų brolių, o taniausiai papuolusieji už maišmetį, begyvuodami šioje nelaisvėje kad ir galėtų vienyti su mumis, bet jie patys nenori mus ir pažinti: jie senei išsižadėjo lietuviškos giminės, išsižadėjo savo nekaltų tėvėlių ir motinėlių, kiti išsižadėjo katalikiško tikėjimo, susipačiavo su gudėmis ir štai augina meškas (sunnus ir dukteris) Gudijai. Čion jeigu pamatai lietuvišką giminę, tai sunnus ir dukters kalba tik gudiskai. Nekartą net grandu darosi žiurint į tokį lietuvi, kuris užkalbintas lietuviškai atsako: „ja tože lietuvininkas, no ja užė pabuvau (pamiršau) lietuviškai govoryt“ (kalbėti). Čion Siberijoje per visą plotį ir ilgį yra katalikiškos bažnyčios, ir parapijos viena su kita visur susisiečia. Kiekvienoje vasaroje kunigai apvažinėja savo parapijas įieškodami savo avelių kad suteikti joms velykinę

ir S. Sakramentus. Tai-gi, mielas skaitytojan, yra čion piemens dvasiški, vadovai, kurie patys, įieško, savo avelių, bet . . . judosiai avinai, pajutę kunigą, išdumia iš namų ant kelių dienų į miškus ar kur kitur . . . Teip atseina visose parapijose Siberijos.

Irkutske, kaip ir kituose gubernijų miestuose Siberijos yra katalikiška bažnyčia plytinė, pastatyta pirm 8 metų po sudegimui senosios medinės. Klebonu mus parapijos yra kun. Rozga, o vikarijušu kun. Jonas Žyžy. Juodu abudu lietuviai iš Kauno rėdybos.

Mūsų bažnyttėlėje kaip evangeliją teip ir pamokslus sako tik lenkiškoje kalboje (pačiame Irkutske nėra grynų Lietuvų).

Kaip augščiaus minėjau, išilgai Siberiją tiesiamas yra geležinis kelias link į rytus iki Vladivastokui. Kas miela dienele čion galima regėti šviežiai atkeliaujančius iš Gudijos Bielorusus, Malorosus ir t. t. Uždarbiai prie geležinkelio čion pusėtini. Žmogus per diena uždirba nuog 1 r. 50 k. iki 2 r. 50 k. Kelianja ten ne tik darbininkai amatininkai, bet ir daugelis turtingų žmonių, kurie apsiima pastatydinti vagzalus ir kitokias triobas, ir veda kitokius darbus prie geležinkelio. Tarp tokių didžiunų šymet atvyko ir ponas St. Šaboniavyčia iš Suvalkų rėdybos. Teipo-gi atkeliauja čion šimtai inžinierių, tipografų, kontralierių ir kitokių urėdninkų. Dėlei susigrudimo žmonių čion visas pabrango:

rugiai pirmai kaštavo pudas 40 kap.
šymet iki 80 kap.

avižos pirmai kaštavo pudas 35 kap.
šymet iki 1 r. 10 k.

šienas pirmai kaštavo vežimaitis 2 r. 50 k.
šymet iki 6 r.

Ubagų teipo-gi pusėtinai priviso čion, ir, jeigu kurį užkalbini ant dienos dirbti ir pasiulai 1 r. 60 k. už kirtimą malkų, tai tau atsako: „aš ubagaudamas vardan Kristaus surenku per 2 r. kasdien.“

Tokiomis naujienomis baigdamas savo laiską, čion siunčiu širdingus velyjimus kiekvienam tautiečini dirbančiam ant lietuviškos dirvos, ir dar sykį dėkavoju šimtą kart už prisiuntimą man brangaus siuntinio.

Jonas Meškutis.

§. Iš Lietuvos.

Keli jauni berniukai, matydami, kad patys lietuviai nužemina lietuvišką kalbą, mažai ją tevertodami, kad daugumas gėdisi dar ją vartoti, kad toki organistai, šunbajorai ir nekurie turtingesniejie ukininkai tiesiai niekina mūsų kalbą, tai tie berniukai užsidegę meile tėvynės, susitarę įsteigė draugystę. Kiekvienas davė po 1 rub. ir paskyrė tuos pinigus ant nupirkimo lietuviškų knygėlių.

Laikui bėgant, prie tų berninkų prisirašė daugiau. Tokiu būdu Rūgšjutyje 1894 m. tapo įsteigta draugystė, po vardu „Darželis“. Mieris tos draugystės toks: pirkti kuodaugiaus lietuviškų knygelių, patiems jas skaityti, ir platinti tarp kitų. Dabar „Darželis“ turi 16 sąnarių, iš kurių kožnas įmoka į kasą po 5 kap. per mėnesį. Žinoma, kas nori, tai gali ir daugiau duoti.

Knygynas „Darželio“ susideda iš kokių 40 visokio turinio knygelių ir iš egzempliorių „Varpo“, „Ukininko“, „Vienybės“ ir kitų. *Pr. Ž.*

Geidžiama yra, kad „Darželio“ sąnariai laikas nuo laiko praneštų ir „Ukininko“ red. ir toliaus apie savo darbus. *Redakcija.*

Iš Vilkaviškio pav. Neseniai Kybartų valsčiuje žmonės pasipriešino savo viršininkui už tai, kad tas norėjo priverst juos taisyti kelią, einantį iš Kybartų iki Kaupiškių. Kelias tas yra gana ilgas (apie pusantros mylios), but reikėję pirkti šakos ir vežti žvyriai, kitiems but atsiėję važiuoti iki taisymo vietai kelios mylios. Nandą iš to but turėję tik aplinkiniai gyventojai. Didumas žmonių dėlto atsisakė nuo taisymo minėto kelio, norint reta katras išdrįso garsiai prieštaraut viršininkui. Žemskiai tuom tarpu šnipinėjo, norėdami susekti priešgynius. Drasesniejie ukininkai, iš Suklelių, Lauckaimio ir kitų kaimų buvo išduoti žemskių. Viršininkas paliepė tuos priešgynius vest į laštą, tikėdamasis tuom apmaldinti „priešgynius-mužikus“ ir priversti valsčių išpildyti „načalstvos“ paliepimą. Bet čia ne mulkių buta. Ukininkai už viens kito pridūrmui sekė paskui savo drasesnius brolius, sakydami: „tai mes visi eisim į koją!“ pastumė į šali žemskius ir savo riksmu ir rugėsčiu net įbaugino patį viršininką. Viršininkui pasirodė, kad žmonės jau kelia „buntą“, išsigando ir liepė pašaukti daugiau kareivių. Matyt bijojo, kad jam pačiam žmonės neišpiltų kailio už neteisingą apsiėjimą su žmonėmis. Jų jis gerai žinojo, kad žmonės valia priešintis ant „skodo“, nes šiaip tai bereikalinga būtų žmonėms susirinkti. Jis žinojo gerai, kad „skodo“ sutarimas turi didelę vertę ir kad „skodo“ protokolai ne tik gali nesutikti su viršininko norais, bet gali but ir suvis priešingais valdžios užmanymams. Už tai žmonės nesikaltina ir neatsako prieš sudą. O apsiėjo su priešgyniais viršininkas teip aštriai dėlto, kad nesitikėjo nuo žmonių vienybės ir supratimo savo tiesų; jis perdaug pasitikėjo ant savęs, numanydamas, kad jam valia skriaust ir persekiot ne tik kaltus, bet ir nekaltus. Kas-gi jam davė tokią drasą skriaust nekaltus? Mat jis žino ne tik tai, kad didesnė dalis valsčiaus žmonės tamsūs ir bailūs, bet žino teipo-gi, kad jis

užsipelnęs yra malonę gubernatoriaus. Kuomgi, pamislysite, galėjo užsipelnyti Vilkaviškio viršininkas malonę gubernatoriaus, ar taisyms kelių, ar kitu kuom? Pasirodo, kad didžiausią malonę įgijo viršininkas, dovanodamas gubernatoriui porą gražių kriokų, kuriuos jis buvo dykai išgriebsęs nuo arklių pirklių (kupčių), išduodamas tiems labai reikalingą liudijimą. Mat kokių budu gali įgyt malonę gubernatoriaus, panašiu būdu gali įgyt malonę viršininko, vaito arba raštininko. Kybartų valsčionys nereikalavo malonės viršininko ir davė kitiems gražų paveikslą vienybės ir parodė, kaip reikia kartais elgtis su viršininkais. Norint drasesniejie buvo šiek-tiek pabausti, bet kelio vis-gi nereikėjo taisyti. *SZ.*

Beisogala (Šaulių pav.) Kitose karalystėse nė gubernatoriai neturi tokios valios kokia duota pas mus uriadninkams. Prasigers koks šunlupys - burliokas ir valdžia atsiuncia jį į Lietuvą ant ganyklos. Kad greičiaus atkustų tokie rakaliai moka naudoti duotą nuo vyriausybės valią, vagia ir plėšia žmones kaip tikt įmano, pasielgdami pikčiau už žvėris. Žmonės, negalėdami niekur atrasti teisybės, pradėjo su tais galvažudžiais savotiškai elgtis. Beisogalos uriadninkas beperstojo jodinėdavo iš vieno kaimo į kitą paržiūrėdamas sargybą ir jieskodamas kitokių priekabių išplešti iš žmonių pinigus. Teip jis syki su šimtininku ir keletu dešimtininkų užėjo į Ritikių kaimą ir jau buvo besirengias plėsti tuos žmones, bet vargšui nenusidavė šiuo kartu: ritikiečiai, prigulinčiai istaisę kailius uriadninkui ir jo sėbrams, atėmė iš jų arklius ir paleido pėscius. Uriadninkas pasiskundė vyriausybei, bet nieko nepesė, nes ritikiečiai šaukia vienu balsu, kad ne jie ant uriadninko buvo užpuolę, tiktai uriadninkas ant jų. Dabar ritikiečiai rengiasi paduoti uriadninką į sudą, kad jį pabaustų kaipo vagį ir galvažudį, užpuolantį naktį ant žmonių. Tiktai jie gailis ir išsykio nesujėmę uriadninko su jo sėbrais ir nepristatę į policiją.

Iš Kauno gubernijos. Jau žinome kad Maskoliai, veiksniam Lietuvių sumaskolinimui itaisė visose sodžių mokyklose maskoliškas bibliotekas. Jie, mat, mislyjo, kad Lietuviai puls ant tų knygų ir musės ant medaus, kad tikės kas tose knygosė parašyta, ir paliks maskoliais. Vienok apsigavo: jų knygų iki šiol dar nieks neskaitė ir duok Dieve, kad niekados neskaitytų. Knygos, kurias mokintojai išdalino dykai mokintiniams (к. а. Очерки Литов. государственн. Бринцева) tapo sunaudotos ant „binkrutų“. Mato maskoliai kad jų užmanymas nuėjo ant šuns uodegos, ir šmet jau bibliotekos nepadidino, kaip buvo nusprendę. Dabar, girdėjau, Panevėžio mo-

kintojų seminarijos inspektorius padavė naują užmanymą: girdi, reikia tas knygas išversti į lietuvišką kalbą ir atspausdinti maskoliškomis raidėmis — tai žmonės jas skaitysią. Išpradžios jie keta atspausdinti nekaltas knygas (k. a. apie daržą, laukus, sodą, bites, apie gyvulių ir paukščių auginimą ir gydymą ir tt.), o paskui — kas patiks.

Vertėtų Lietuviams, pirmneg Maskoliai išpildys savo užmanymą, pasirupinti atspausdinti minėtas knygas lotyniškėmis raidėmis.

Grinkiškis (Kauno pav.). Už penketos viorštų nuo Grinkiškio į pietus, ant Šušvės kranto riogso pilekalis vadinamas Vaitiekinų pilia. Kaip ir visur, žmonės šneka, „buk tą pilį Žuvėdai kepurėmis supylę. Antrą vertus, visaip žmonės sanprotauja apie supylimą tos pilies ir visokias pasakas pasakoja. Viena senutė pasakoja, buk jos vyras, žuvaudamas po tą pilia sugavęs ašerį be uodegos. Kada jis prisizuvavęs grįžo namon — išgirdo, kad nuo pilies kas šaukia: „čiuk, benodegi, čiuk!“ Tuo-tarpu iškrito benodegis ašerys iš grebšio ir nuplėškėjo per laukus pilies link. — Pats Vaitiekinų kaimas stovi, galima pasakyti, ant vieno kunų. Upelis Tarailis teką skersai tą kaimą, išplauna kas pavasaris daugybę žmonių kaukų ir šėip-jau visokių daigtų. — Į rytus nuo Vaitiekinų, ant kito Šušvės kranto, yra kalnelis vadinamas Vyrelio kalnu. Tame kalne piemens mėgsta kasinėti pečius ir urvus, nes smiltinė žemė lengva kasinėti, ir kartais, pati byrėdama žemyn, išneša visokių daigtų. Man pačiam teko matyti ten atrastą misinginį žiedą, o viens piemuo pasakojo, kad jis, bekasdamas Vyrelio kalne pečių, rado labai daug visokių daigtų, o tarp jų — vieną, „labai ilgą peilį“, bet kad tas „peilis“ buvo surudijęs — tai piemuo įmetęs jį į Šušvę.

Sauja.

Iš Senapilės pav. (Suv. red.). Šunskų senasis kunigėlis niekad neskaitydavo savo bažnyčioje lenkiškos Evangelijos, Senapilėje-gi per Žolinės atlaides, kaip tik užlipo ant sakyklos, tai ir pradėjo nuo žodžių: „wimię ojca“. Žmonės ir ponai išgirdę tokius žodžius visi akis ištėmę žiūrėjo ir mislyjo, kad tas kunigas iš Lenkijos atkeliavęs, nes Senapilės kunigai jau nesako lenkiškų Evangelijų. Jau randasi tokių kunigų, kurie jau savis lenkiškų Evangelijų nesako nė per atlaides, kaip antai nesenei Gižuose per atlaides viską lietuviškoj kalboj atliko, ir tie vadinami ponai per visą pamokslą išsižioję klausė. O paskui vėla girdėjan, kad Alvite kunigas per atlaides 26 Liepos teip-gi viską lietuviškai atliko. *J. Ezis.*

Kad Senapilėj kunigai jau neskaity Evangelijų lenkiškai, mes girdime pirmas sykis ir dėlto teisingumo tos žinios mes negalime užtvirtinti. Red.

Tarp Vadžgirio ir dvaro Labgirių (Raseinių pav.) pabaigoj Ruggpjučio mėnesio tapo rastas nušautas žinomas nešėjas liet. knygų Jonas Švedas. Žmonės įvairiai pasakoja, vieni sako, jis mėgindamas revolverį pats užsisovė, o kiti kalba, kad vienas ponaitis, spragindamas savo revolverį netyčiomis Švedą užšovęs.

Prie nabašninko rado revolverį ir ryši knygų.

Amžiną atilsį doram platintojui lietuviškos rašliavos. *Al. Gužutis.*

Iš Bialostoko, Gartyno gub. Jau nuo 3 metų valdžia bando įbrukti fabriku darbininkams knygutes su fabrikiniais įstatymais, bet darbininkai ikiol jų nepriėmė, nėra rado jose daug neteisingų įstatymų. Tarp kitų įstatymų yra pasakyta, kad už statumą ir pasipriešinimą fabrikantui, darbininkas gali but išvartytas iš fabriko; darbininkas-gi gali tik tuomet pamesti darbą, kada bus sunkei sumastas arba pažeistas. Aprie to buvo ir daugiau tokių įstatymų, pagal kuriuos lengva buvo pabausti ir visokiariopai skriausti darbininkus, o aniems vargdieniams ne buvo valia nė teisybės jieškoti prieš galingus ponus fabrikantus.

Pabaigoj vasaros policija varu norėjo įbrukti knygutes. Bet darbininkai susitarė neimti tų knygucių ir sakė, kad jie nori sugrąžinimo baudžios ir prispaudimo. 20 d. Ruggpjučio pradėjo darbininkai neit į darbą, o už nedėlios sustojo visi fabrikai Bialostoko ir apygardos. Pasipriešinusį darbininkų buvo apie 15,000. Pasirodė darbininkų vadovų atsisisaukimas ir slapčia prilipintas prie stulpų ir sienų. Pasirodė teipo-gi ir valdžios atsisaukimas į darbininkus su maldavimais klausyti valdžios įsakymų. Atvažiavo net gubernatorius ir norėjo prispirti darbininkus eit į darbą ir priimti siulomas knygutes. Pašaukta buvo karinmenė, kad pabauginti priešgynius. Daug buvo suimtų, kiti buvo kareivių sumušti. Bet darbininkai neapsileido ir paimtiejie į nelaisvę buvo neužilgo paleisti. Po dviejų darbų tik bado prispirti darbininkai praukę da i darbą. Valdžią ir fabrikantai, žinoma, džiaugėsi iš to ir žadėjo geriau su jais apsieiti. *Didžpinigis.*

Iš Liudvinavo (Kalvarijos pav.). Rugsėjo mėnesyje numirė žentas raudaunninko Liudvinavo dvaro. Ant palaidojimo suvažiavo daug visokių ponų, atkeliavo ir viršininkas Kalvarijos pavieta Kusakov'as. Kusakov'ui labai nepatiko tas, kad išlydėti lavoną iš namų į bažnyčią atėjo viens tik vikariušas; dėlto išėjęs iš bažnyčios Kusakov'as nubėgo į kleboniją pažiūrėti ką veikia prabąščius; dėlko tai jis neatėjo lavoną lydėti. Iėjęs pas pra-

baščių randa ji bešnekučiuojantį su svečiu, kunigu iš Sandomieriaus diecezijos. Kaip policijantas Kusakov'as tuojaus užpuolė ant kunigo klausti pašpato, kurį ansai parodė. Pažiūrėjęs į pašpatą Kusakov'as ėmė rėkti, kad jis turįs užmokėti 12 r. striuopos, ką pašpatą valsčiaus kanceliarijoje neparodė, o prabašini pasakė, kad užtai ką jis neatėjo išlydėti lavoną, jis nepavelsys nė vienam svetimam kunigui Liudvinave mišias laikyti. Ikvalei išsirėkęs Kusakov'as vėl išsibeldė. Ak truputį ir gerai, kad mūsų prabaščių išgandino, jis jau pusėtinai išpyko parapijonims, tik tiek, kad išrėkė nė už šį nė už tą ir tai da „padukėlis“ Kusakov'as. *Vargdienis.*

Užuotai **Iš Naumiesčio pavieto.** Šį rudenį per susirinkimą Griškabudžio valsčiaus, atėjo užklauskas, ar valsčionys nenorėtų kur nors mokslynėčią atidaryti. Valsčius girdi sudėtu ant to kiek gali pinigų, o likusius kiek reiktu damokėtu vyriausybė. Susirinkusieji ukininkai išmintingai atsakė: „duokite mums lietuviškas mokslynėčias, atiduokite spaudą, tada mes ir be pagalbos vyriausybės užlaikysime mokslynėčią, o tokių kaip šiandien mums nereikia.“

Tame pačiame susirinkime buvo perskai-tytas teipo-gi užprašymas aukauti pinigus ant cerkvės, kurią nori statyti Vilkaviškyje, bet nieks nė skatiko nedavė; kiti ėmė da tyčiotis „ar neužsimanys da gudai, kad mes jų po-pams da ir pačias parupintume“. Čion žmonės pasielgė visai išmintingai, neteip kaip padarė nekurie mulkiai Pažerių valsčiaus, Vil-kaviškio pavieto. Ir čion kada perskaitė tą užprašymą, didžiama teip padarė kaip ir Griškabudžio valsčių, nedavė nė skatiko; bet čion atsirado keli mulkiai kurie pasiskubino su savo aukoms; pirmiausia vaitas kelis rublius padėjo, tikėdamasis gal, kad viršininkas daugiaus nesodys jį į kalinį už netikusį vaitavimą. Viens ukininkas, laikantis savę už poną ir pykstantis labai jai kas ištaria-jo pravardę neužbaigdamas ant „ovič“, davė net 5 r.

Oi yra da daug mulkių Lietuvoje. N.

Iš svetu

Iš Londono. Gavome atsišaukimą į lie-tuvninkus darbininkus, gyvenančius Anglijoje, įpatingai Londone. Tas atsišaukimas maž-daug toks:

Lietuvininkai Darbininkai!

Serėdoje 1 d. gegužės Anglijos darbininkai nusprendė susirinkti Hyde-Parke ir apvaikš-čioti metinę darbininkų šventę.

Anglijos darbininkai rupinasi apvaikščioti tą šventę dėlto, kad išreikšti valdžiai savo priešgynumą prieš užkrautą ant darbininkų sprando fabrikantų jungą ir kad valdžia už-

draustu visuose fabrikose ir dirbtuvėse dirbti ilgiaus, kaip 8 valandas ant dienos, nėsa, dirbant trumpesnį laiką, galima daugiaus pelnyti, pagerinti savo buvį ir atilsį turėti.

Anglijos darbininkai užpraše visus dirban-čius čionais svetimtaučius teip-gi susivienyti ir drauge su jais apvaikščioti tą teip brangią ir svarbią visų darbininkų metinę Darbininkų Šventę ir pagelbėti išmaldauti nuog valdžios sutrumpinimą darbo dienos, kad nereiktu dirbti ilgiaus, kaip 8 valandas (adynas) ant dienos.

Lenkai, vokiečiai, žydai ir tt. sutarė drauge su angliakis apvaikščioti Hyde-Parke Darbi-ninkų Šventę.

Lietuvininkai darbininkai, neužmirškime, kad ir mums ta šventė, teip-gi svarbi ir reika-linga apgynimui savo tiesų, kaip ir kitiems varguoliams, kad ir mes turime rupintis apie save ir savo padėjimą; mums teip-pat yra sunkus jungas ponų „didžpinigų“. Rasi jau ne vienas iš mūsų tautiečių išliejęs per savo trumpą amžių gana daug kruvino prakaito ir nėkokio pelno neapturėjęs, persiskyrė su šino svietu, palikęs pačią ir vaikus didžiausiame varge, be pastogės ir duonos kėsnio!

Parodykime ir mes savo norus ir ne-pasiduokime skriaudikams: susivienykime su angliakis apvaikščiodami Darbininkų Šventę, tuo-syk ir mes valdžiai parodysime, kad ne-norime fabrikantams savo kailio parduoti!...

Tėgyvuoja Darbininkų Šventė!

Tėgyvuoja laisvė Lietuvių Darbininkų!

Redakcija.

Gromatnyčia.

A. Rutai. „Ant atsiiskyrimo“ talpinaime, pasi-drašinę šiek-tiek pertaisyti. Kitās eilės netinka: forma, o kartais ir kalba, perdaug šlubuoja. „Poetiški-gi pri-lyginimai nesutinka su teisybe. Eilės „Nežinomai pažįstamai“ — silpniausios. Straipsnelį „Apie mūsų bitininkystę“ talpinaime.

Pinigus ir laiškus į Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Turinys.

Ko pats ne nori, ne velyk ne kitam. *Sl.* — Apie mūsų bitininkystę. *A. Ruta.* — Apie reika-lingumą penėjimo kudičių krutimis motinos. *Pasvyris.* — Stebuklingos kibirkštys. *Žemkalnis.* — Ant atsi-iskyrimo *A. Ruta.* — Laiškas iš Siberijos. *Jonas Mes-kutis.* — Iš Lietuvos: Iš Vilkaviškio pav. — Bei-sogala. — Iš Kauno gubernijos. — Grinkiškis. *Sauja.* — Iš Senapilės pav. *J. Ežis.* — Tarp Vadžgirio ir dvaro Labgirio. *Al. Gužutis.* — Iš Bialostoko, Gartyno gub. *Didžpinigis.* — Iš Liudvinavo. *Vargdienis.* — Iš Naumiesčio pavieto. *N.* — Iš svetur: Iš Londono. — Gromatnyčia.